

ROZPORZĄDZENIE

MINISTRA RODZINY, PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ¹⁾

z dnia 2024 r.

w sprawie rodzinnych domów pomocy

Na podstawie art. 52 ust. 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901, 1693, 1938 i 2760) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) standardy, rodzaj i zakres usług bytowych i opiekuńczych świadczonych przez rodzinny dom pomocy;
- 2) warunki kierowania, odpłatności i nadzoru nad rodzinnymi domami pomocy.

§ 2. 1. Rodzinny dom pomocy świadczy usługi bytowe i opiekuńcze w budynku mieszkalnym jednorodzinny, którego właścicielem lub najemcą jest:

- 1) osoba fizyczna prowadząca rodzinny dom pomocy, w którym ta osoba zamieszkuje;
- 2) podmiot uprawniony – w przypadku rodzinnego domu pomocy prowadzonego przez podmiot uprawniony.

2. W przypadku najmu budynku mieszkalnego jednorodzinny, okres, na który została zawarta umowa najmu powinien gwarantować właściwe funkcjonowanie rodzinnego domu pomocy.

3. W jednym budynku mieszkalnym jednorodzinny może być prowadzony nie więcej niż jeden rodzinny dom pomocy.

§ 3. 1. W rodzinnym domu pomocy prowadzonym przez osobę fizyczną usługi bytowe i opiekuńcze są realizowane bezpośrednio przez tę osobę, a w przypadku rodzinnego domu pomocy prowadzonego przez podmiot uprawniony usługi te są realizowane przez osobę kierującą rodzinnym domem pomocy.

¹⁾ Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej kieruje działem administracji rządowej – zabezpieczenie społeczne, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2023 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (Dz. U. poz. 2715).

2. Świadczenie usług bytowych i opiekuńczych w rodzinnym domu pomocy powinno uwzględniać stan zdrowia, sprawność fizyczną i intelektualną oraz indywidualne potrzeby i możliwości osoby przebywającej w rodzinnym domu pomocy, a także prawa człowieka, w tym w szczególności prawo do poszanowania i ochrony godności, wolności, intymności i poczucia bezpieczeństwa, oraz ochronę dóbr osobistych.

3. Sposób świadczenia usług bytowych i opiekuńczych w rodzinnym domu pomocy jest ustalany w formie pisemnej z osobą korzystającą z usług rodzinnego domu pomocy, albo jej opiekunem prawnym przed skierowaniem do tego domu.

4. Osoba prowadząca rodzinny dom pomocy lub osoba kierująca rodzinnym domem pomocy prowadzonym przez podmiot uprawniony przy świadczeniu usług bytowych i opiekuńczych może korzystać z pomocy innych osób.

5. Liczba osób pomagających w świadczeniu usług bytowych i opiekuńczych w rodzinnym domu pomocy powinna być dostosowana do indywidualnych potrzeb i możliwości osób przebywających w rodzinnym domu pomocy, w tym także konieczności zapewnienia obecności osób sprawujących opiekę w porze nocnej.

§ 4. 1. Osobom przebywającym w rodzinnym domu pomocy zapewnia się dostosowane do ich sprawności psychofizycznej całodobowe:

- 1) usługi bytowe:
 - a) miejsce pobytu,
 - b) wyżywienie,
 - c) utrzymanie czystości;
- 2) usługi opiekuńcze:
 - a) udzielanie pomocy w zaspakajaniu codziennych potrzeb życiowych,
 - b) pielęgnację, w tym pielęgnację w czasie choroby,
 - c) kontakty z otoczeniem,
 - d) inne czynności wynikające z indywidualnych potrzeb.

2. Osobom przebywającym w rodzinnym domu pomocy udostępnia się informacje o przysługujących im prawach, w tym o prawie do wnoszenia skarg, przez umieszczenie tej informacji w widocznym, ogólnodostępnym miejscu.

3. Osobom niepełnosprawnym rodzinny dom pomocy umożliwia korzystanie z usług terapeutycznych i rehabilitacyjnych oraz udział w aktywizacji zawodowej.

4. Osoby spokrewnione lub inne osoby bliskie niespokrewnione mają zapewnioną możliwość swobodnego kontaktu z osobą przebywającą w rodzinnym domu pomocy.

§ 5. 1. W rodzinnym domu pomocy zapewnia się w zakresie usług bytowych dotyczących:

- 1) miejsca pobytu:
 - a) swobodny dostęp do budynku i jego otoczenia,
 - b) budynek i jego otoczenie bez barier architektonicznych, z zastosowaniem udogodnień dla osób niepełnosprawnych,
 - c) pokoje mieszkalne usytuowane na parterze budynków wielokondygnacyjnych, jeżeli budynki takie nie posiadają wind – w przypadku osób o ograniczonych możliwościach swobodnego przemieszczania się,
 - d) pokoje mieszkalne, nie więcej niż dwuosobowe, wyposażone w łóżko lub tapczan, szafę, stół, krzesła, szafkę nocną dla każdej osoby oraz inny niezbędny sprzęt wynikający z indywidualnych potrzeb osoby korzystającej z usług rodzinnego domu pomocy, z tym że:
 - pokój jednoosobowy – o powierzchni nie mniejszej niż 10 m²,
 - pokój dwuosobowy – o powierzchni nie mniejszej niż po 8 m² na osobę,
 - e) pomieszczenia wspólnego użytkowania:
 - pokój dziennego pobytu służący jako jadalnia,
 - kuchnię dostępną dla wszystkich mieszkańców rodzinnego domu pomocy,
 - pomieszczenie pomocnicze do prania i suszenia,
 - jedną łazienkę dla nie więcej niż 5 osób i jedną toaletę dla nie więcej niż 4 osób, wyposażone stosownie do potrzeb osób korzystających z tych pomieszczeń;
- 2) wyżywienia:
 - a) co najmniej 3 posiłki dziennie, w tym posiłki dietetyczne – zgodnie ze wskazaniem lekarza,
 - b) przerwę między posiłkami nie krótszą niż 4 godziny, przy czym ostatni posiłek nie wcześniej niż o godzinie 18:00,
 - c) dostępność do drobnych posiłków i napojów między posiłkami, o których mowa w lit. a,
 - d) możliwość spożywania posiłków w pokoju mieszkalnym,
 - e) możliwość samodzielnego korzystania z kuchni;
- 3) utrzymania czystości:
 - a) środki higieny osobistej, środki czystości, przybory toaletowe i inne przedmioty niezbędne do higieny osobistej,

b) sprzątanie pomieszczeń w miarę potrzeby, nie rzadziej niż raz dziennie.

2. W rodzinnym domu pomocy zapewnia się w zakresie usług opiekuńczych:

- 1) pomoc w utrzymaniu higieny osobistej poprzez: mycie, czesanie, kąpiel, pomoc w załatwianiu potrzeb fizjologicznych, pomoc przy ubieraniu;
- 2) w razie potrzeby karmienie;
- 3) pomoc w przyjmowaniu leków;
- 4) pomoc w korzystaniu ze świadczeń zdrowotnych oraz w zakupie niezbędnych leków zaleconych przez lekarza;
- 5) inne czynności wynikające z indywidualnych zaleceń lekarskich np. mierzenie temperatury, ciśnienia, poziomu cukru itp.;
- 6) organizowanie czasu wolnego;
- 7) czynny udział w codziennym życiu rodzinnym;
- 8) niezbędną pomoc w załatwianiu spraw osobistych, w tym załatwianie spraw urzędowych lub towarzyszenie podczas wizyt w urzędach lub innych instytucjach i organizacjach;
- 9) organizowanie świąt i uroczystości;
- 10) możliwość odbywania praktyk religijnych;
- 11) pomoc w zakupie odzieży i obuwia oraz niezbędnych artykułów osobistego użytku.

3. Zakres usług opiekuńczych jest dostosowany do indywidualnych potrzeb osoby korzystającej z usług rodzinnego domu pomocy i uwzględnia poziom samodzielności tej osoby.

§ 6. 1. Osobę wymagającą wsparcia w formie usług świadczonych przez rodzinny dom pomocy kieruje się do tego domu na pobyt okresowy albo pobyt stały.

2. Decyzję administracyjną w sprawie skierowania do rodzinnego domu pomocy wydaje kierownik ośrodka pomocy społecznej, zwanego dalej „ośrodkiem”, lub kierownik centrum usług społecznych, w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. 1818), zwanego dalej „centrum” na podstawie:

- 1) rodzinnego wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przez pracownika socjalnego;
- 2) zaświadczenia lekarskiego stwierdzającego brak przeciwwskazań zdrowotnych do umieszczenia w rodzinnym domu pomocy, uzupełnionego wskazaniem pielęgniarstwa co do zakresu wymaganych usług opiekuńczych.

3. Przed wydaniem decyzji administracyjnej o skierowaniu do rodzinnego domu pomocy, kierownik ośrodka lub centrum dokonuje uzgodnień z osobą prowadzącą rodzinny dom

pomocy lub kierującą rodzinnym domem pomocy mających na celu określenie czy rodzinny dom pomocy ma możliwości świadczenia usług opiekuńczych i bytowych dostosowanych do potrzeb i stanu zdrowia osoby kierowanej do tego domu.

4. Po wydaniu decyzji administracyjnej o skierowaniu do rodzinnego domu pomocy, kierownik ośrodka lub centrum, za zgodą osoby, której te dane dotyczą, przekazuje do rodzinnego domu pomocy informacje na temat stanu zdrowia oraz sprawności psychofizycznej osoby skierowanej do rodzinnego domu pomocy, tak aby rodzinny dom pomocy mógł zapewnić zakres usług opiekuńczych i bytowych jak najbardziej dostosowany do potrzeb osoby kierowanej do tego domu.

§ 7. 1. Pobyt w rodzinnym domu pomocy jest odpłatny do wysokości odpowiadającej poniesionym miesięcznym wydatkom ustalonym w umowie dotyczącej prowadzenia rodzinnego domu pomocy zawartej między gminą, a osobą fizyczną albo podmiotem uprawnionym, prowadzącymi rodzinny dom pomocy.

2. Przy ustalaniu opłaty z tytułu pobytu w rodzinnym domu pomocy stosuje się odpowiednio art. 61 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

3. W przypadku, gdy:

- 1) osoba skierowana do rodzinnego domu pomocy,
- 2) osoba zobowiązana do ponoszenia odpłatności za pobyt w rodzinnym domu pomocy, o której mowa w art. 61 ust. 1 pkt 2 ustawy dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
– deklaruje ponoszenie pełnej odpłatności za pobyt w rodzinnym domu pomocy nie ustala się sytuacji dochodowej tej osoby.

4. Wysokość miesięcznej opłaty z tytułu pobytu w rodzinnym domu pomocy określa się w decyzji administracyjnej, o której mowa w § 6 ust. 2.

5. Opłatę z tytułu pobytu w rodzinnym domu pomocy osoba skierowana do rodzinnego domu pomocy oraz osoby zobowiązane do wnoszenia odpłatności, o których mowa w art. 61 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, wnoszą do kasy gminy lub na rachunek bankowy gminy.

6. W szczególnie uzasadnionych przypadkach kierownik ośrodka bądź centrum, na wniosek osoby przebywającej w rodzinnym domu pomocy lub jej opiekuna prawnego, może zwolnić tę osobę z wnoszenia opłaty częściowo lub całkowicie; wówczas opłatę z tytułu pobytu w rodzinnym domu pomocy ponosi gmina.

7. W szczególnie uzasadnionych przypadkach kierownik ośrodka lub centrum, na wniosek osób, o których mowa w art. 61 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy

społecznej, może zwolnić te osoby z wnoszenia opłaty częściowo lub całkowicie; wówczas opłatę z tytułu pobytu w rodzinnym domu pomocy ponosi gmina.

8. Do zwolnienia, o którym mowa w ust. 6 i 7, stosuje się odpowiednio art. 64, art. 64a i art. 64b ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

§ 8. 1. W ramach nadzoru kierownik ośrodka lub centrum, w imieniu i z upoważnienia wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, przeprowadza kontrolę w rodzinnym domu pomocy co najmniej raz na pół roku.

2. W przypadku, o którym mowa w art. 52 ust. 2b ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, właściwym do przeprowadzania kontroli jest kierownik ośrodka lub centrum właściwego dla gminy, która zawarła umowę na prowadzenie rodzinnego domu pomocy na terenie gminy sąsiadującej.

3. W przypadku uzasadnionego podejrzenia występowania uchybień lub nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodzinnego domu pomocy, w tym wskutek złożenia skargi przez osobę przebywającą w rodzinnym domu pomocy, kierownik ośrodka lub centrum przeprowadza kontrolę doraźną.

§ 9. 1. O zakresie i przewidywanym czasie trwania czynności kontrolnych, w tym terminie rozpoczęcia kontroli, kierownik ośrodka lub centrum, co najmniej na 7 dni przed rozpoczęciem kontroli powiadamia osobę prowadzącą rodzinny dom pomocy lub osobę kierującą rodzinnym domem pomocy.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do kontroli doraźnej.

3. W trakcie przeprowadzania kontroli kierownik ośrodka lub centrum lub osoba przez niego upoważniona prowadzi obserwacje, analizuje dokumenty, nawiązuje bezpośredni kontakt z osobami przebywającymi w rodzinnym domu pomocy, a w razie potrzeby kontaktuje się z ich rodzinami lub opiekunami prawnymi.

4. Osoba fizyczna prowadząca rodzinny dom pomocy albo osoba kierująca rodzinnym domem pomocy prowadzonym przez podmiot uprawniony umożliwia przeprowadzenie kontroli w ramach sprawowanego nadzoru i podjęcie czynności, o których mowa w ust. 3.

5. Przedmiotem kontroli rodzinnego domu pomocy jest sprawdzenie:

1) standardu, rodzaju i zakresu usług bytowych i opiekuńczych świadczonych przez rodzinny dom pomocy;

- 2) przestrzegania praw, o których mowa w § 3 ust. 2, oraz zapewnienia dostępności do informacji o tych prawach, a także przestrzegania warunków, o których mowa w § 4 i § 5;
- 3) współdziałania z osobą przebywającą w rodzinnym domu pomocy, jej rodziną lub opiekunem prawnym przez osobę fizyczną prowadzącą rodzinny dom pomocy albo osobę kierującą rodzinnym domem pomocy prowadzonym przez podmiot uprawniony.

6. Kontrola standardu, rodzaju i zakresu usług bytowych i opiekuńczych świadczonych przez rodzinny dom pomocy może polegać na:

- 1) przeprowadzeniu wizytacji w rodzinnym domu pomocy mającej na celu zapoznanie się z warunkami świadczonych usług bytowych i opiekuńczych;
- 2) zasięgnięciu opinii osób przebywających w rodzinnym domu pomocy, ich rodzin lub opiekunów prawnych.

7. Po przeprowadzeniu kontroli rodzinnego domu pomocy sporządza się protokół kontroli zawierający:

- 1) określenie zakresu kontroli;
- 2) wyniki kontroli;
- 3) ewentualne zalecenia pokontrolne mające na celu likwidację uchybień lub nieprawidłowości w świadczeniu usług przez rodzinny dom pomocy i termin ich realizacji;
- 4) ocenę wykonania ewentualnych zaleceń pokontrolnych wynikających z poprzedniej kontroli.

8. Protokół kontroli rodzinnego domu pomocy otrzymuje:

- 1) osoba fizyczna prowadząca rodzinny dom pomocy – w przypadku kontroli rodzinnego domu pomocy prowadzonego przez osobę fizyczną;
- 2) osoba kierująca rodzinnym domem pomocy prowadzonym przez podmiot uprawniony i podmiot uprawniony – w przypadku kontroli rodzinnego domu pomocy prowadzonego przez podmiot uprawniony.

9. Do protokołu kontroli rodzinnego domu pomocy zawierającego zalecenia pokontrolne osoba fizyczna albo osoba kierująca rodzinnym domem pomocy prowadzonym przez podmiot uprawniony lub podmiot uprawniony prowadzący rodzinny dom pomocy może złożyć pisemne zastrzeżenia lub wyjaśnienia do kierownika ośrodka lub centrum, w terminie 14 dni od dnia otrzymania protokołu.

10. Protokół kontroli rodzinnego domu pomocy wraz z zastrzeżeniami lub wyjaśnieniami i stanowiskiem kierownika ośrodka lub centrum do tych wyjaśnień otrzymuje odpowiednio wójt, burmistrz lub prezydent miasta w terminie 30 dni od dnia podpisania protokołu albo od dnia złożenia zastrzeżeń lub wyjaśnień przez osobę fizyczną prowadzącą rodzinny dom pomocy albo osobę kierującą rodzinnym domem pomocy prowadzonym przez podmiot uprawniony lub podmiot uprawniony prowadzący rodzinny dom pomocy.

11. Nieuwzględnienie przez osobę fizyczną prowadzącą rodzinny dom pomocy albo osobę kierującą rodzinnym domem pomocy prowadzonym przez podmiot uprawniony zaleceń pokontrolnych w terminie wyznaczonym w protokole kontroli skutkuje możliwością rozwiązania umowy dotyczącej prowadzenia domu, o której mowa w § 7 ust. 1, po zapewnieniu dalszej pomocy osobom w nim przebywającym.

§ 10. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.²⁾

MINISTER
RODZINY, PRACY I POLITYKI
SPOŁECZNEJ
AGNIESZKA DZIEMIANOWICZ-BAK

Za zgodność pod względem prawnym, redakcyjnym i legislacyjnym
Paulina Roicka-Gruca
Zastępca Dyrektora Departamentu Prawnego
w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
/-podpisano elektronicznie/

²⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31 maja 2012 r. w sprawie rodzinnych domów pomocy (Dz. U. poz. 719), które utraciło moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia na podstawie art. 33 ustawy z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 185).